

Schoon schip maken (Lepidoptera: Nymphalidae Satyrinae)

Frits Bink

Abstract. On the occurrence of *Hipparchia statilinus* in Belgium (Lepidoptera: Nymphalidae Satyrinae). After the publication of the book "Dagvlinders in Vlaanderen", some corrections in the "Ecologische Atlas", relating to *Hipparchia statilinus* appear necessary..

Résumé. A propos de la présence en Belgique de *Hipparchia statilinus* (Lepidoptera: Nymphalidae Satyrinae)

Suite à la publication du livre "Dagvlinders in Vlaanderen", certaines corrections doivent être apportées au "Ecologische Atlas" concernant *Hipparchia statilinus*.

Key words: *Hipparchia statilinus* – faunistics – Belgium – the Netherlands

Bink, F.: Zuider eng 6, NL-6721 HH Bennekom, Nederland.

Op 10 april 1999 kwam het fraaie en langverbeide boek "*Dagvlinders in Vlaanderen*" uit (Maes & Van Dyck 1999). De auteurs doen daarin niet alleen verslag van het jarenlange inventarisatie- en monitorwerk, maar geven ook een overzicht van de gegevens over de soorten. Dat laatste houdt in dat er schoon schip gemaakt wordt met de historische gegevens. Nu weten we wat de betrouwbare feiten zijn en welke vindplaatsvermeldingen berusten op vergissingen of veronderstellingen. Dat was ook van toepassing op mijn vermelding in de "*Ecologische Atlas*" dat de laatste kleine heidevlinder (*Hipparchia statilinus*) in Vlaanderen in 1970 zou zijn waargenomen (Bink 1992: 410), terwijl Maes en Van Dyck met al hun spoorwerk niet verder kwamen dan 1902 op basis van in collecties aanwezig materiaal. Voor zover ik mij herinner, had ik het jaartal 1970 gelezen in een recent verschenen Nederlandstalig artikel. Toen bij de voorbereiding van de "Rode lijst" (Maes & Van Dyck 1996) Dirk mij naar mijn bron vroeg, kon ik alleen de brochure van De Tré (1987) terugvinden waarin echter als jaar van uitsterven in Vlaanderen 1926 opgegeven wordt. Dat kwam mij op een terecht kritische opmerking te staan (Maes & Van Dyck 1999: 355–356), een afstraffing voor het niet verantwoorden van geciteerde gegevens.

In Nederland moet de kleine heidevlinder eveneens rond 1900 uit Noord-Brabant en Limburg verdwenen zijn als je Lempke (1957: 451–454) er op nalceest. Wim Geraedts (1986: 435–436) vermeldt echter dat in de periode 1981–1983 enkele vlinders zijn waargenomen in Midden-Limburg en tot in de jaren zeventig bij Nuland in Noord-Brabant. Bij Tax (1989: 206–207) vind je daar echter niets van terug.

Ik heb me er overigens over verbaasd dat de kleine heidevlinder zelfs in de lang vervlogen tijd toen hij nog op verscheidene plaatsen voorkwam, nimmer is vermeld van de Kalmthoutse Heide en van de Loonse en Drunense Duinen in Noord-Brabant, twee heidegebieden met stuifzanden van respectabele oppervlakten. Gelet op de sterke schommelingen in aantal vlinders van jaar tot jaar die in populaties van de kleine heidevlinder op de Veluwe optreden, taxeer ik de benodigde ruimte aan geschikt biotoop voor een duurzame instandhouding van een populatie op een oppervlakte tussen de 130 en 500 ha. Zeker aan het begin van de twintigste eeuw moeten in deze gebieden dergelijke oppervlakten aan vegetaties van buntgras met korstmoss en heide aanwezig zijn geweest. Een studie naar het verband tussen het inkrimpen van de oppervlakten van de heidevelden met stuifzand en buntgrasvegetatie en het verdwijnen van de kleine heidevlinder zou heel interessant zijn. Met behulp van gedetailleerde oude landkaarten uit openvolgende perioden zou dit gedaan kunnen worden.

Maes en Van Dyck stellen echter dat de populaties in België aan de rand van het areaal van de soort voorkwamen. Zouden de twee heidegebieden al buiten de areaalgrens liggen omdat daar de invloed van het zeeklimaat te sterk is? Een feit is dat de kleine heidevlinder in gebieden met een meer continentaal klimaat beter gedijt. De kleine heidevlinder mag in België dan wel uitgestorven zijn, maar dat is geen reden om hem te vergeten. Er liggen nog boeiende vragen om te beantwoorden.

Literatuur

- Bink, F. A., 1992. *Ecologische atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa*. — Schuyt & Co., Haarlem, 512 pp.
- De Tré, E., 1987. Inventarisatie, status en ecologie van het Belgisch dagvlinderbestand. — *Entomobrochure* 5: 5–72.
- Geraedts, W. H. J. M., 1986. *Voorlopige atlas van de Nederlandse dagvlinders – Rhopalocera*. — Stichting Vlinderonderzoek, Wageningen, 499 pp.
- Lempke, B. J., 1957. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (Vijfde supplement). — *Tijdschr.Ent.* 100(4): 427–487.
- Maes, D. & Van Dyck, H., 1996. *Een gedocumenteerde Rode lijst van de dagvlinders van Vlaanderen*. — Instituut voor Natuurbehoud, Brussel, 154 pp.
- Maes, D. & Van Dyck, H., 1999. *Dagvlinders in Vlaanderen – Ecologie, verspreiding en behoud*. — Stichting Leefmilieu, Antwerpen, i.s.m. Instituut voor Natuurbehoud en Vlaamse Vlinderwerkgroep, Brussel, 480 pp.
- Tax, M. H., 1989. *Atlas van de Nederlandse dagvlinders*. — Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 's-Graveland & Vlinderstichting, Wageningen, 248 pp.

Inhoud:

Bettag, E. & Bläsius, R.: Über den Status von <i>Dipsosphesia megillaeformis</i> var. <i>tunetana</i> (Lepidoptera: Sesiidae)	93
Bink, F.: Schoon schip maken (Lepidoptera: Nymphalidae: Satyrinae)	114
Bosselaers, J.: A new Uroctea from the Jordan desert (Araneae: Oecobiidae).....	103
Coutsis, J. G., Puplesiene, J. & De Prins, W.: The chromosome number and karyotype of <i>Polyommatus (Agrodiaetus) ripartii</i> and <i>Polyommatus (Agrodiaetus) aroaniensis</i> (Lepidoptera: Lycaenidae)	81
Gielis, C.: New Pterophoridae from Nepal (Lepidoptera).....	85
Boekbesprekingen	92, 102, 114